

Михайло Козаков
**ВПЛИВ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ АНТИЧНОСТІ
ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ НА ТЕОЛОГІЮ ЖАНА КАЛЬВІНА**

Науковий керівник: к.філос.н. О. С. Петриківська

Жан Кальвін (1509–1564) є постаттю, чії думки і погляди, ідеї і міркування були джерелом як для наслідування, так і для нещадної критики. З точки зору одних він – великий теолог і один з «батьків» Реформації і сучасного західного світу, за поглядами інших – тиран, аскетичним фаталіст, котрий спробував створити християнську утопію у межах одного населеного пункту.

Погляди Кальвіна потребують переосмислення з позиції сучасності, для того, щоб виявити не тільки можливі протиріччя, але й ті ідеї, котрі можуть бути актуальними у наш час. Якщо західноєвропейськими і американськими дослідниками теології і філософських думок Кальвіна написано багато, то в українському контексті, як науковому, так і богословському ми маємо велике поле для досліджень, враховуючи український контекст в котрому є різні протестантські групи і різні впливи кальвінізму.

Дана робота є розвідкою (оглядом дослідників), направленою на спробу виявити філософські ідеї, котрі були бекграундом, який впливав на Жана Кальвіна. З одного боку, це допоможе побачити постать цього богослова більш об'ємною, з іншого - буде кроком для подальшого дослідження ідей і зав'язків Кальвіна з античністю, середньовіччям, його часом та сучасним світом.

Вплив античної філософії: Ван дер Вальт у своїй статті «Philosophical and theological influences in John Calvin's thought: reviewing some research results» вказує на те, що на думки Кальвіна про онтологічну антропологію вплинули ідеї Платона [4]. Це сталося через популярність античного філософа у Франції XVIст. Г. Бабелуцкі пише, що ідеї Платона не вказані конкретно у текстах Кальвіна, проте постійно проглядають у сторінках «Настанов у християнській вірі», котрі стосуються антропології. При цьому дослідник вважає, що некоректно називати Кальвіна у повній мірі платоніком, але краще використовувати підхід, котрий вважав би реформатського теолога наслідувачем думок філософа [3 с. 260]. На нашу думку дане питання потребує більш об'ємного дослідження.

Інша важлива філософська парадигма, до якої симпатизував Жан Кальвін – стоїцизм. Перша наукова робота, опублікована ним у 1532 році є коментар на трактат Сенеки «De Clementia» [1]. Ван дер Вальт

вказує на існування декількох точок зору на відношення Кальвіна до цієї філософії – з одного боку це християнізований, «охрещений» стоїцизм, з іншого – ідеї Кальвіна повністю біблійні і не мають ніяких впливів [4]. Говорячи про впливи філософських ідей античності на думку Кальвіна К. Парті писав, що теолог не послідовно наслідував, а еkleктично трансформував, вплітав у свою парадигму [5, с.13]. Це давало змогу по-новому поглянути і на античну філософію, і за допомогою неї на сучасний Кальвіну світ.

Розглядаючи вплив середньовічної філософії на Жана Кальвіна виокремимо декілька моментів: 1) мислитель постійно перебуває у діалозі думок з іншими мислителями, навіть тими, хто жив 100 або 300 років тому. Полеміка з Томою Аквінським, Петром Ломбардським, діалог з Августином виглядає так, ніби це відбувається у сучасний автору час; 2) стосовно впливів на Кальвіна думок середньовіччя Алістер МакГрат у роботі «Богословская мысль Реформации» зазначає, що погляди Дунса Скотта знайшли продовження у працях женеvського реформата (стосовно питань джерела доброчинності) [2, с. 106-109].

З наведених вище тез можна зазначити те, що думка античності та середньовіччя впливала на осмислення Кальвіном суті реформатської теології через вивчення ним праць філософів. Жан Кальвін був людиною свого часу, доби Ренесансу і Реформації, котрий спробував використати і античну філософію, і думки мислителів, що були його попередниками для створення нового світобачення на основі протестантського віровчення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лейн Т. Христианские мыслители. URL: <https://www.reformed.org.ua/2/710/5/Lane>.
2. МакГрат А. Богословская мысль Реформации: пер. с англ. О.: ОБИШ «Богомыслие», 1994. 316 с.
3. Babelotzky G. Platonische Bilder und Gedankengänge in Calvins Lehre vom Menschen. Wiesbaden: Steiner, 1977. 274 S.
4. Van der Walt B. J. Philosophical and theological influences in John Calvin's thought: reviewing some research results // In die Skriflig. №44, Supplement 3. 2010, p. 105–127.
5. Partee C. Calvin and classical philosophy. Leiden: Brill, 1977. 176 p.